

ЗАКОН

О СОЦИЈАЛНОМ ПРЕДУЗЕТНИШТВУ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се појам, циљеви, начела и област деловања социјалног предузетништва, правни положај, права и обавезе субјеката који обављају делатност са статусом социјалног предузетништва, услови за стицање и престанак статуса социјалног предузетништва, појам друштвено осетљивих група, подстицање развоја социјалног предузетништва и подршка друштвено осетљивим групама, регистрација статуса социјалног предузетништва, извештавање, надзор и друга питања од значаја за социјално предузетништво у Републици Србији.

Циљ закона

Члан 2.

Циљ овог закона је стварање повољног пословног окружења за развој социјалног предузетништва, развијање свести о значају социјалне економије и социјалног предузетништва и задовољење идентификованих друштвених потреба.

Значење и употреба појмова

Члан 3.

Поједини појмови употребљени у овом закону имају следеће значење:

1) социјална економија јесте економија чији је превасходни циљ остварење користи за ширу друштвену заједницу и друштвено осетљиве групе, а не стицање добити;

2) социјално предузетништво јесте обављање делатности од општег интереса, ради стварања нових и иновативних могућности за решавање друштвених проблема, проблема појединаца или друштвено осетљивих група и спречавања настајања и отклањања последица социјалне искључености, јачања друштвене кохезије и решавања других проблема у локалним заједницама и друштву у целини;

3) друштвено осетљиве групе јесу групе грађана којима је потребна додатна системска подршка како би се могли равноправно укључити у животне токове заједнице;

4) радна интеграција јесте рад са радно способним припадницима друштвено осетљивих група на њиховом образовању и оспособљавању за рад, као и запошљавање и други начини њиховог радног ангажовања;

5) социјалне иновације јесу нове технологије, производи, услуге, модели организовања, начини рада који подмирују друштвене потребе, са циљем проналажења решења за друштвене проблеме препознавањем и пружањем нових услуга које побољшавају квалитет живота појединаца и заједница, идентификацијом и спровођењем процеса интеграције на тржиште рада, новим вештинама, новим радним местима, новима облицима учешћа и свим другим начинима који доприносе побољшању положаја појединца у друштву;

6) субјект социјалног предузетништва јесте предузетник или правно лице које је стекло статус социјалног предузетништва;

7) предузетник јесте физичко лице регистровано за обављање делатности у циљу стицања добити, које по свом правном положају може испунити услове који су овим законом прописани за стицање статуса социјалног предузетништва;

8) привредни субјект јесте домаће правно лице регистровано за обављање делатности у циљу стицања добити, а нарочито привредно друштво, задруга и друго правно лице, које по свом правном положају може испунити услове који су овим законом прописани за стицање статуса социјалног предузетништва;

9) субјект цивилног сектора јесте домаће правно лице које није основано у циљу стицања добити, а нарочито удружење, удружење у области спорта, фондација и друго правно лице, које по свом правном положају може испунити услове који су овим законом прописани за стицање статуса социјалног предузетништва.

Појмови употребљени у овом закону у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на које се односе.

Начела

Члан 4.

Развој и пословање у области социјалног предузетништва заснива се на следећим начелима:

1) начелом транспарентности, које подразумева да је субјект социјалног предузетништва дужан да учини доступним јавности своја општа акта, планске документе којим планира реализацију своје друштвене улоге (пословне, односно средњорочне планове), извештаје које сачињава у складу са овим законом, као и друге информације у вези са својим пословањем и начином реализације своје друштвене улоге, док су органи државне управе, покрајинске и локалне самоуправе/органи државне управе и остали органи јавне власти дужни да учине доступним јавности планска документа и опште и појединачне акте које доносе у вези са подстицајима социјалном предузетништву;

2) начелом одговорности, које подразумева да статус социјалног предузетништва претпоставља повећану одговорност за реализацију друштвене улоге коју субјект социјалног предузетништва има у складу са овим законом, укључујући и ограничења у погледу располагања са добити и имовином;

3) начелом одрживог раста и развоја, које подразумева да се социјално предузетништво и подстицаји социјалном предузетништву планирају и реализују узимајући у обзир захтеве заштите животне средине, борбе против климатских промена, ублажавања ефеката климатских промена и прилагођавања климатским променама, спречавања прекомерног коришћења природних ресурса, повећања енергетске ефикасности и искоришћавања обновљивих извора енергије и смањења емисија гасова са ефектом „стаклене баште”, њихове ефекте на друштво, посебно на локалне заједнице, њихов развој и посебности, осетљиве категорије становништва, родну равноправност, као и борбе против сиромаштва;

4) начелом партнерства и синергијског деловања јавног, приватног и цивилног сектора, које подразумева да се развој социјалног предузетништва и промовисање социјалне економије, врши на свим тим нивоима, као и да се

јавне политике у области социјалне економије и социјалног предузетништва доносе и реализују партнерски.

Друштвена улога социјалног предузетништва

Члан 5.

Социјално предузетништво је усмерено на решавање друштвених проблема, у циљу повећања социјалне кохезије и развоја друштва.

Социјално предузетништво јесте пословање у коме се остварена добит улаже у интеграцију друштвено осетљивих група, заштиту животне средине, рурални развој, образовање, културу, социјалне иновације и друге области од ширег друштвеног интереса.

Социјално предузетништво се нарочито остварује кроз:

- 1) производњу добара и пружање услуга (социјалних, образовних, здравствених и др.), у складу са овим законом;
- 2) радну интеграцију, у складу са овим законом;
- 3) пословање које доприноси одрживом развоју девастираних подручја и локалних заједница;
- 4) пословање којим се решавају проблеми у другим областима од општег интереса.

Припадници друштвено осетљивих група

Члан 6.

Припадницима друштвено осетљивих група у смислу овог закона, сматрају се лица која се налазе у систему социјалне заштите, теже запошљива незапослена лица у складу са прописима из области запошљавања и остала теже запошљива лица из посебно осетљивих категорија, као и припадници других осетљивих друштвених група одређених законом.

Области деловања

Члан 7.

Субјект социјалног предузетништва обавља послове у различитим областима којима се доприноси остварењу друштвене улоге социјалног предузетништва, а нарочито обавља делатности којима се омогућава остварење социјалне, културне, економске и радне укључености припадника друштвено осетљивих група и задовољење њихових других специфичних потреба, као и остварење других идентификованих општих интереса унутар локалне заједнице и на републичком нивоу.

Услови за стицање статуса социјалног предузетништва

Члан 8.

Статус социјалног предузетништва у складу са овим законом може стећи:

1) предузетник који води пословне књиге у складу са прописима о рачуноводству, односно предузетник који није паушално опорезован и који је својом изјавом прихватио да:

- (1) остварује једну или више друштвених улога у складу са чланом 5. овог закона,
- (2) послује у једној или више области у складу са чланом 7. овог закона,

- (3) расподељује добит у складу са ограничењем прописаним чланом 11. овог закона,
  - (4) је обвезник извештавања у складу са чланом 13. овог закона;
- 2) привредни субјект који је својим актом прихватио да:
- (1) остварује једну или више друштвених улога, у складу са чланом 5. овог закона,
  - (2) послује у једној или више области, у складу са чланом 7. овог закона,
  - (3) расподељује добит у складу са ограничењем прописаним чланом 11. овог закона,
  - (4) управљање врши у складу са ограничењем прописаним чланом 12. овог закона,
  - (5) је обвезник извештавања у складу са чланом 13. овог закона;
- 3) субјект цивилног сектора који је регистрован за обављање привредне делатности и који је својим актом прихватио да:
- (1) остварује једну или више друштвених улога у складу са чланом 5. овог закона,
  - (2) послује у једној или више области у складу са чланом 7. овог закона,
  - (3) управљање врши у складу са ограничењем прописаним чланом 12. овог закона,
  - (4) је обвезник извештавања у складу са чланом 13. овог закона.

Регистрација статуса социјалног предузетништва

Члан 9.

Статус социјалног предузетништва стиче се на захтев субјекта из члана 8. овог закона, који се подноси регистру надлежном за његову регистрацију (у даљем тексту: Регистар), без испитивања његове друштвене улоге и области деловања у смислу овог закона.

Уз захтев за стицање статуса социјалног предузетништва:

- 1) предузетник прилаже изјаву сачињену у складу са чланом 8. став 1. тачка 1) овог закона;
- 2) привредни субјект прилаже оснивачки акт, статут или други општи акт, сачињен у складу са чланом 8. став 1. тачка 2) овог закона;
- 3) субјект цивилног сектора прилаже статут или други општи акт, сачињен у складу са чланом 8. став 1. тачка 3) овог закона.

Имовина субјекта социјалног предузетништва

Члан 10.

Субјект социјалног предузетништва за време свог трајања стиче и располаже имовином слободно, у складу са законом и својим општим актима.

Имовина субјекта социјалног предузетништва не може се делити његовим члановима, оснивачима, члановима органа, заступницима, запосленима или са њима повезаним лицима.

Под повезаним лицима, у смислу овог закона, сматрају се лица која су као таква одређена законом којим се уређују привредна друштва.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана не односе се на давање пригодних примерених награда и накнада оправданих трошкова насталих остваривањем друштвене улоге из члана 5. овог закона (путни трошкови, дневнице, трошкови преноћишта и сл.), уговорене теретне обавезе и исплату зарада запослених.

За случај престанка субјекта социјалног предузетништва, оснивачким актом, статутом или другим општим актом, који тај субјект доноси у складу са законом или одлуком о ликвидацији, односно престанку тог субјекта, може се одредити да након измирења поверилаца прималац преостале имовине тог субјекта буде:

1) у случају привредног субјекта било који субјект социјалног предузетништва, осим у случају задруге која за примаоца може одредити субјекта у складу са одредбама закона којим је уређен положај и рад задруга;

2) у случају субјекта цивилног сектора искључиво други субјект цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва.

У случају престанка статуса субјект социјалног предузетништва дужан је да преосталу имовину стечену за време трајања тог статуса и по основу тог статуса расподели у складу са ставом 5. овог члана.

Обавеза из ст. 5–6. овог члана не односи се на предузетника.

Расподела добити

Члан 11.

Привредни субјект са статусом социјалног предузетништва има обавезу да најмање 50% добити:

1) реинвестира у интерне програме подршке друштвено осетљивим групама или у трошкове у вези са радним ангажовањем радно способних припадника друштвено осетљивих група, односно у програме активности усмерене на решавање проблема заједнице у областима деловања из члана 7. овог закона; и/или

2) донира другим правним лицима или предузетницима са статусом социјалног предузетништва за решавање проблема заједнице у областима деловања из члана 7. овог закона.

Предузетник са статусом социјалног предузетништва има све обавезе из става 1. овог члана, с тим што донирање средстава у складу са тачком 2) може извршити другом предузетнику или субјекту цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва.

Субјект цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва са добити коју остварује од регистроване привредне делатности поступа у складу са законом који уређује његов правни положај, а може је донирати искључиво другом субјекту цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва за решавање проблема заједнице у областима деловања из члана 7. овог закона, у којој и сам делује.

Субјект из ст. 1–3. овог члана је дужан да сачини план реинвестирања добити.

За средства која се из остварене добити донирају другим правним лицима или предузетницима, субјект из ст. 1–3. овог члана сачињава уговор са тим правним лицем, односно предузетником којим се утврђује намена тих средстава.

План реинвестирања из става 4. овог члана и уговор из става 5. овог члана објављује се у надлежном регистру, заједно са извештајем из члана 13. овог закона.

У случају престанка субјекта социјалног предузетништва и брисања статуса социјалног предузетништва преостала добит стечена за време трајања тог статуса и по основу тог статуса преноси се на други субјект социјалног предузетништва, у складу са ограничењем прописаним ставом 1. тачка 2) и ст. 2–3. овог члана.

Управљање у субјектима социјалног предузетништва

Члан 12.

Управљање субјектом социјалног предузетништва уређује се оснивачким актом, статутом или другим општи актом, у складу са законом, тако да се обезбеди учешће у доношењу одлуке најмање једне трећине:

1) запослених радно способних припадника друштвено осетљивих група, ако се тај статус остварује по основу радне интеграције тих лица;

2) корисника производа и услуга субјекта социјалног предузетништва, ако се тај статус остварује по основу пласмана производа и пружања услуга тим лицима;

3) запослених, ако се тај статус остварује искључиво по основу пословања у конкретној области деловања из члана 7. овог закона.

Ако се статус остварује по више основа наведених у ставу 1. овог члана, представници по сваком од тих основа се равномерно укључују у управљање субјектом социјалног предузетништва.

Обавеза из ст. 1. и 2. овог члана се не односи на предузетника.

Обавеза извештавања о испуњавању друштвене улоге

Члан 13.

Субјект социјалног предузетништва сачињава извештај о испуњавању друштвене улоге за период од две године, у складу са овим законом.

Извештај из става 1. овог члана садржи основне податке у вези са:

1) испуњавањем услова за пословање у статусу социјалног предузетништва, прописаних овим законом;

2) пословањем, односно активностима које су реализоване у складу са чланом 7. овог закона;

3) расподелом добити у складу са чланом 11. овог закона;

4) начином управљања у субјекту социјалног предузетништва, у складу са чланом 12. овог закона.

Саставни део извештаја из става 1. овог члана чине и програми реинвестирања и уговори о додели средстава из члана 11. ст. 4. и 5. овог закона, ако је у периоду извештавања распоређивана добит.

Извештај из става 1. овог члана подноси се надлежном регистру ради објаве, у року који је прописан за подношење годишњег финансијског извештаја.

Актом Владе на предлог министарства надлежног за послове запошљавања ближе се уређује садржина и начин подношења извештаја из става 1. овог члана.

Престанак статуса социјалног предузетништва

Члан 14.

Статус социјалног предузетништва престаје брисањем тог статуса из Регистра на захтев субјекта социјалног предузетништва.

Привредни субјект и субјект цивилног сектора уз захтев из става 1. овог члана прилаже:

1) одлуку надлежног органа о престанку статуса социјалног предузетништва;

2) изјаву заступника тог субјекта, сачињену у форми јавнобележничке исправе, да је преосталу имовину и добит коју је стекао за време трајања тог статуса и по основу тог статуса тај субјект пренео на други субјект социјалног предузетништва у складу са чл. 10. и 11. овог закона.

Одлука из става 2. тачка 1) овог члана не може се донети без претходне већинске сагласности представника запослених, односно корисника производа и услуга у колективном органу управе из члана 12. став 1. овог закона, која се прибавља у форми јавнобележничке исправе.

Уз захтев из става 1. овог члана предузетник, доставља изјаву сачињену у форми јавнобележничке исправе да је преосталу добит коју је стекао за време трајања тог статуса и по основу тог статуса пренео на други субјект социјалног предузетништва у складу са чланом 11. овог закона.

Изјава из става 2. тачка 2) и става 4. овог члана се објављује на интернет страници органа који региструје статус социјалног предузетништва.

Последице злоупотребе статуса

Члан 15.

Злоупотребом статуса социјалног предузетништва сматра се:

- 1) располагање имовином супротно члану 10. овог закона;
- 2) располагање добити супротно члану 11. овог закона;
- 3) ускраћивање права на управљање супротно члану 12. овог закона;
- 4) неблаговремено подношење извештаја из члана 13. овог закона;
- 5) неистинито приказивање стања у извештају из члана 13. овог закона;
- 6) ненаменско трошење средстава активне подршке из члана 18. овог закона.

Министарство надлежно за послове запошљавања води листу субјеката социјалног предузетништва код којих је утврђена злоупотреба статуса.

Субјект социјалног предузетништва може поднети иницијативу за брисање са листе из става 3. овог члана, уз коју прилаже доказе о отклањању утврђених злоупотреба статуса, односно обављању делатности у складу са овим законом.

Листа из става 2. овог члана јавно је доступна на интернет страници министарства надлежног за запошљавање.

Однос са другим законима

Члан 16.

На оснивање, управљање, статусне промене, промене правне форме, престанак и друга питања од значаја за правни положај субјекта социјалног

предузетништва сходно се примењује закон којим се уређује правни положај тих лица, ако овим законом није другачије прописано.

Статусна промена у којој учествује субјект социјалног предузетништва спроводи се у складу са законом ако правни следбеник, односно сви правни следбеници те статусне промене настављају са пословањем у статусу социјалног предузетништва уз обавезу испуњавања услова за стицање статуса прописаних овим законом.

На питања која се односе на поступак регистрације статуса социјалног предузетништва у надлежном регистру, а која овим законом нису посебно уређена, сходно се примењује закон којим се уређује поступак пред надлежним регистром и објављивање података и докумената у том регистру.

Министар надлежан за спровођење закона којим је прописано вођење регистра надлежан је за одлучивање о жалби на решење донето у поступку регистрације и престанка статуса социјалног предузетништва.

Посебне олакшице и ослобађања

Члан 17.

Субјект социјалног предузетништва може остварити олакшице и ослобођења у складу са прописима којима се уређују порези, доприноси за обавезно социјално осигурање, накнада за коришћење јавних добара и друге врсте новачних обавеза.

Активна подршка субјектима социјалног предузетништва

Члан 18.

Република Србија, аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе подржавају оснивање и пословање субјеката социјалног предузетништва, кроз спровођење мера јавних политика, које се планирају у складу са законом који уређује плански систем.

Активна подршка из става 1. овог члана се обезбеђује спровођењем мера и активности усмерених на подршку запошљавању и унапређењу пословања субјеката социјалног предузетништва, дефинисаних документима јавних политика и акционих планова запошљавања донетих на републичком нивоу и нивоу локалних власти, финансирањем пројеката у области социјалног предузетништва, едукацијом о социјалном предузетништву, промоцијом социјалног предузетништва, развојем финансијских инструмената за субјекте социјалног предузетништва и другим мерама и активностима.

Средства за подстицање развоја социјалног предузетништва и за подршку радној интеграцији припадника друштвено осетљивих група, обезбеђују се из:

1) средстава буџета Републике Србије намењених за финансирање социјалног предузетништва, социјалне заштите, средства за спровођење мера активне политике запошљавања, професионалне рехабилитације и запошљавања особа са инвалидитетом које реализује организација надлежна за послове запошљавања;

2) средстава утврђених буџетом аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе;

3) поклона и донација;

4) других извора, у складу са законом.

Средства из става 3. тач. 1) и 2) овог члана могу бити додељена субјекту социјалног предузетништва под условом да субјект послује, односно да је активан најмање годину дана.

Влада на предлог министарства надлежног за послове запошљавања ближе уређује начин доделе средстава из става 3. тач. 1) и 2) овог члана, услове, критеријуме и поступак за остваривање права на доделу средстава за подстицање развоја социјалног предузетништва.

Програм развоја социјалног предузетништва

Члан 19.

Програмом развоја социјалног предузетништва (у даљем тексту: Програм) се планирају мере активне подршке субјектима социјалног предузетништва.

Програм из става 1. овог члана доноси Влада на предлог министарства надлежног за послове запошљавања за период од пет година.

Програм из става 1. овог члана својом садржином испуњава услове у погледу родне перспективе, родне анализе и уродњавања у складу са одредбама закона који уређује родну равноправност.

Изузетно од става 1. овог члана, посебним документом јавних политика могу се планирати мере јавних политика у односу на одређене друштвено осетљиве групе из члана 6. овог закона, односно у одређеним областима деловања из члана 7. овог закона, ако из разлога хитности тих мера и/или специфичности области планирања, те мере нису или неће бити обухваћене Програмом.

У преосталом делу се на поступак усвајања Програма, његову садржину и форму, као и начин извештавања о спровођењу примењује закон који уређује плански систем.

Савет за социјално предузетништво

Члан 20.

Влада на предлог министарства надлежног за послове запошљавања одлуком оснива Савет за социјално предузетништво (у даљем тексту: Савет), у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Одлуком из става 1. овог члана Влада одређује састав Савета, критеријуме, мерила, начин утврђивања и висину накнаде за председника, чланове и секретара и заменика секретара који пружају техничку подршку Савету, као и друга питања од значаја за његов рад.

Савет чине председник, који председава његовим радом и именује се из јавног сектора и 13 чланова, а техничку подршку Савету пружа секретар и заменик секретара, који се именују на период од четири године.

Савет чини једнак број представника јавног и приватног сектора.

Шест чланова Савета именују се из реда државних службеника, од којих се један члан именује из реда запослених у органима аутономне покрајине, а седам чланова именују се из реда представника субјектата социјалног предузетништва и стручњака из области социјалног предузетништва.

За председника и члана Савета може бити изабран држављанин Републике Србије који има најмање пет година радног искуства и познаје прописе у области социјалног предузетништва.

Савет у року од 30 дана од дана именованња председника, чланова и техничке подршке доноси пословник о раду којим ближе уређује питања од значаја за његов рад.

Савет обавља следеће послове:

1) разматра и покреће иницијативе за развој социјалног предузетништва и иницијативе за измену прописа у области социјалног предузетништва;

2) иницира предлог акта из члана 18. став 5. овог закона;

3) иницира предлог Програма из члана 19. овог закона;

4) иницира предлог извештаја о спровођењу Програма из члана 19. овог закона;

5) иницира мере за подршку и промоцију социјалног предузетништва;

6) пружа стручну подршку Влади у доношењу одлука у вези са реализацијом конкретних пројеката социјалног предузетништва који се финансирају из средстава буџета Републике Србије;

7) пружа подршку и разматра припремљене акте у обављању послова из члана 15. став 2. овог закона;

8) обавља друге саветодавне послове на захтев Владе из домена социјалног предузетништва;

9) обавља друге послове од интереса за област социјалног предузетништва.

Председник и чланови Савета и техничка подршка Савету за свој рад имају право на накнаду.

Средства за рад Савета и техничке подршке Савету обезбеђују се из буџета Републике Србије, поклоне, донација и легата.

У функцији унапређења појединих питања из области развоја социјалног предузетништва, седницама Савета из става 1. овог члана могу да присуствују представници других органа власти, привреде и цивилног сектора, као и стручњаци из области социјалног предузетништва, без права одлучивања и без права на накнаду за свој рад.

Надзор

Члан 21.

Инспекцијски надзор врши надлежна инспекција у зависности од предмета надзора и природе утврђених незаконитости и неправилности.

Престанак важења других прописа

Члан 22.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе:

1) чл. 28. и 34, у делу који се односи на социјално предузеће и организацију и члан 45. Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 32/13);

2) тачке 2. Одлуке о отварању буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавања особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 36/10, 83/12 и 46/13) у делу који се односи на социјално предузеће и организацију.

Доношење прописа за спровођење овог закона**Члан 23.**

Акт Владе из члана 13. став 5. овог закона, члана 18. став 5. и Програм из члана 19. став 2. овог закона доноси се у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање на снагу и почетак примене**Члан 24.**

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се истеком девет месеци од дана његовог ступања на снагу, осим одредбе члана 20. која се примењује од дана ступања на снагу овог закона.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о социјалном предузетништву садржан је у одредби члана 97. тачка б) Устава Републике Србије, према којој Република Србија, између осталог, уређује и обезбеђује систем обављања појединих привредних и других делатности и одредби тачке 8) истог члана, према којој Република Србија, између осталог, уређује и обезбеђује систем у области социјалне сигурности и друге економске и социјалне односе од општег интереса.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Разлози за доношење овог закона садржани су у потреби да се законски уреди:

- појам, циљеви, начела и област деловања социјалног предузетништва, као јавности препознатљивог друштвено одговорног начина обављања делатности, чији је превасходан циљ стварање нових и иновативних могућности за решавање друштвених проблема, проблема појединаца или друштвено осетљивих група и спречавања настајања и отклањања последица социјалне искључености, јачања друштвене кохезије и решавања других проблема у локалним заједницама и друштву у целини;
- правни положај и специфична права и обавезе субјеката који обављају делатност са статусом социјалног предузетништва;
- услови за стицање и престанак статуса социјалног предузетништва;
- правни оквир за подстицање развоја социјалног предузетништва;
- друга питања од значаја за социјално предузетништво у Републици Србији.

Овај закон треба да омогући доносиоцима јавних политика на републичком и локалном нивоу, али и донаторима у области социјалне економије, да једноставно идентификују привредне и непривредне субјекте који послују по начелима која су карактеристична за социјалну економију, а у специфичним областима у којима додељују подстицаје. Дакле, овај закон социјално предузетништво не лимитира у областима тренутног фокуса јавних политика, већ социјално предузетништво дефинише у најширем обиму, препуштајући документима јавних политика, који ће се у будућности доносити на републичком и локалном нивоу, као и интерним политкама и фокусима потенцијалних донатора да сами одлуче у којим специфичним областима и у ком обиму ће у будућности подстицати социјално предузетништво.

Одлука да се социјално предузетништво законски уреди на овакав начин донета је на основу анализе која је показала да законом ову област не треба лимитирати искључиво на радну интеграцију друштвено осетљивих група, нити њим треба утврђивати конкретне подстицаје за субјекте социјалног предузетништва, већ да треба уредити правни оквир за развој социјалне економије, као појаве од општег друштвеног интереса.

У смислу наведеног је прописано да се социјално предузетништво нарочито остварује кроз:

- 1) производњу добара и пружање услуга (социјалних, образовних, здравствених и др.), у складу са овим законом;
- 2) радну интеграцију, у складу са овим законом;
- 3) пословање које доприноси одрживом развоју девастираних подручја и локалних заједница;
- 4) пословање којим се решавају проблеми у другим областима од општег интереса.

Друштвено одговорно понашање субјеката социјалног предузетништва, обезбеђује се кроз примену међународно прихваћених стандарда који се односе на ограничење располагања имовином и добити стеченим у време и по основу статуса социјалног предузетништва, као и специфичним начином управљања субјектима социјалног предузетништва. Ова ограничења прописивана су у зависности од правне форме у којој је субјекат социјалног предузетништва основан. У том смислу нека ограничења нису могла у потпуности да се примене нпр. на предузетника (ограничења у вези са имовином и управљањем) или на удружења грађана (посебним законом су за та правна лица прописана већа ограничења у вези са располагањем добити него овим законом).

Напредна су и решења овог закона која уводе јавно-приватно партнерство како у поступак утврђивања јавних политика у области социјалног предузетништва, тако и у поступак идентификације субјеката који су изневерили статус социјалног предузетништва. Наиме, овај закон утврђује да ће Влада формирати посебно тело – Савет за социјално предузетништво, које ће бити надлежно у вези са овим и другим питањима од значаја за развој социјалног предузетништва, а које ће се састојати од једнаког броја представника јавног и приватног сектора, односно стручне јавности.

Када је реч о контроли поштовања горе наведених међународно прихваћених стандарда пословања субјеката социјалног предузетништва, али и наменског трошења средстава добијених из буџета и донација од стране субјекта социјалног предузетништва, заузето је становиште да ће ту контролу најбоље спроводити управо реномирани представници тог сектора, у синергији са релевантним представницима јавног сектора, а кроз Савет за социјално предузетништво. Наравно, ова контрола не би била могућа без обезбеђења потпуне транспарентности пословања субјеката социјалног предузетништва, а то се обезбеђује прописивањем обавезе извештавања о испуњавању друштвене улоге, које се врши за период од две године, као и транспарентношћу процедура које се спровode у случају брисања статуса социјалног предузетништва и статусних промена.

Министарство надлежно за послове запошљавања води листу субјеката социјалног предузетништва о злоупотреби статуса (нису поштовани стандарди пословања или су ненаменски трошена средства додељена по основу тог статуса из републичког буџета, буџета локалних власти или од стране донатора). Та листа ће за доделу подстицаја из јавних средстава бити обавезујућа-дисквалификациона, а за донаторе референтна.

Сам начин стицања статуса социјалног предузетништва крајње је формализован и законом је регистрација тог статуса поверена институцији која води статусни регистар у који се ти субјекти региструју. То је у готово свим случајевима Агенција за привредне регистре, која у поступку пријаве статуса проверава искључиво испуњеност формалних услова за регистрацију статуса, и то да ли субјект послује у форми која му омогућава стицање тог статуса и да ли је своје интерне документе прилагодио у складу са овим законом.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Предлога закона утврђен је предмет закона и то да се законом уређују појам, циљеви, начела и област деловања социјалног предузетништва, правни положај, права и обавезе субјеката који обављају делатност са статусом социјалног предузетништва, услови за стицање и престанак статуса социјалног предузетништва, појам друштвено осетљивих група, подстицање развоја социјалног предузетништва и подршка друштвено осетљивим групама, регистрација статуса социјалног предузетништва, извештавање, надзор и друга питања од значаја за социјално предузетништво у Републици Србији.

Чланом 2. Предлога закона дефинисано је да је циљ овог закона стварање повољног пословног окружења за развој социјалног предузетништва, развијање свести о значају социјалне економије и социјалног предузетништва и задовољење идентификованих друштвених потреба.

Чланом 3. Предлога закона дефинисани су појмови који се употребљавају у даљем тексту и то: социјална економија; социјално предузетништво; друштвено осетљиве групе; радна интеграција; социјалне иновације; субјект социјалног предузетништва; предузетник; привредни субјект и субјект цивилног сектора. Потреба за дефинисањем појмова конкретних субјеката, који могу пословати као субјекти социјалног предузетништва, пре свега је последица потребе да се ти субјекти овим законом дефинишу на специфичнији начин него у прописима који уређују њихово пословање.

Чланом 4. Предлога закона су дефинисана начела у складу са којима послују субјекти социјалног предузетништва и у складу са којима се спроводе јавне политике у односу на те субјекте, а то су: начело транспарентности; начело одговорности; начело одрживог раста и развоја; и начело партнерства и синергијског деловања јавног, приватног и цивилног сектора.

Чланом 5. Предлога закона дефинисана је друштвена улога социјалног предузетништва. Прописано је да је социјално предузетништво пословање у коме се остварена добит улаже у интеграцију друштвено осетљивих група, заштиту животне средине, рурални развој, образовање, културу, социјалне иновације и друге области од ширег друштвеног интереса. Прописане су и области, односно видови социјалног предузетништва, тако да не буду законски лимитирани, чиме се оставља могућност документима јавних политика да прецизније, у складу са потребама, обухвате сваку област, односно вид предузетништва које окарактеришу као социјално. Наведено је да се социјално предузетништво нарочито остварује кроз: 1) производњу добара и пружање услуга (социјалних, образовних, здравствених и др.), у складу са овим законом; 2) радну интеграцију, у складу са овим законом; 3) пословање које доприноси одрживом развоју девастираних подручја и локалних заједница; и 4) пословање којим се решавају проблеми у другим областима од општег интереса. На тај начин указано је на области које би требало и могле да буду у фокусу тих јавних политика.

Чланом 6. Предлога закона дефинише се ко су припадници друштвено осетљивих група. Одустало се од набрајања конкретних група и прописано је да се припадницима друштвено осетљивих група сматрају лица која се налазе у систему социјалне заштите, теже запошљива незапослена лица у складу са прописима из области запошљавања и остала теже запошљива лица из посебно осетљивих категорија, као и припадници других осетљивих друштвених група одређених законом. Овакво решење оставља могућност да се посебним законима, који дефинишу посебне осетљиве друштвене групе, утврде групе које се штите и овим законом. Такође се избегава могућа колизија са другим прописима. Овакво решење је најлогичније, имајући у виду да ће се подстицаји

утврђивати документима јавних политика, у циљу заштите конкретних осетљивих друштвених група, које не треба да буду лимитиране овим законом.

Чланом 7. Предлога закона дефинише области деловања субјеката социјалног предузетништва, наводећи да је реч о пословима у различитим областима којима се доприноси остварењу друштвене улоге социјалног предузетништва, а нарочито у делатностима којима се омогућава остварење социјалне, културне, економске и радне укључености припадника друштвено осетљивих група и задовољење њихових других специфичних потреба, као и остварење других идентификованих општих интереса унутар локалне заједнице и на републичком нивоу.

Члан 8. Предлога закона прописује услове за стицање статуса социјалног предузетништва. Прописано је да тај статус могу стећи:

1) предузетници који воде пословне књиге у складу са прописима о рачуноводству, односно предузетници који нису паушално опорезовани, јер су само они дужни да исказује добит, што је услов да би се ограничило располагање са добити;

2) сви привредни субјекти;

3) субјекти цивилног сектора, који су регистровани за обављање привредне делатности, јер се само ти субјекти цивилног сектора могу бавити предузетништвом.

Наравно, потребно је да горе наведени субјекти на адекватан начин у својим актима, односно својим изјавама, утврде законом прописана ограничења у складу са којима ће пословати у статусу социјалног предузетништва.

Члан 9. Предлога закона прописује начин регистрације статуса социјалног предузетништва. Прописано је да се тај статус стиче на захтев субјекта из члана 8. Предлога закона, уписом у регистар, у који се иницијално региструје оснивање, односно пословање тог субјекта. Прописано је да се регистрација статуса спроводи без испитивања друштвене улоге субјекта, формалном провером да ли су уз захтев приложени сви документи којима је субјект предвидео ограничења, односно уредио стандарде пословања у складу са овим законом. Овакав начин регистрације статуса омогућава равноправан третман сваког потенцијалног субјекта социјалног предузетништва, а проверу друштвено одговорног понашања фокусира на само пословање, а не на регистрацију статуса, што је опште прихваћен стандард контроле пословања у модерним правним системима, код нас први пут примењен 2005. године, у процедурама регистрације привредних субјеката које спроводи Агенција за привредне регистре.

Члан 10. Предлога закона прописује ограничења у располагању имовином субјекта социјалног предузетништва. По угледу на решење прописано законом који уређује удружења грађана, прописано је да се имовина субјекта социјалног предузетништва не може делити његовим члановима, оснивачима, члановима органа, заступницима, запосленима или са њима повезаним лицима, као и да се та ограничења не односе на давање пригодних примерених награда и накнада оправданих трошкова насталих остваривањем друштвене улоге из члана 5. Предлога закона (путни трошкови, дневнице, трошкови преноћишта и сл.), уговорене теретне обавезе и исплату зарада запослених. Предлог закона прописује и поступање са имовином за случај престанка субјекта социјалног предузетништва, као и за случај престанка статуса социјалног предузетништва. Прописано је да се оснивачким актом, статутом или другим општим актом, који тај субјект доноси у складу са законом или одлуком о ликвидацији, односно престанку тог субјекта, може одредити да након измирења поверилаца прималац преостале имовине тог субјекта буде: у случају привредног субјекта било који субјект социјалног предузетништва, осим у случају задруге која за примаоца може одредити субјекта у складу са одредбама закона којим је уређен положај и рад задруга; у случају субјекта

цивилног сектора искључиво други субјект цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва. Водило се рачуна да се имовина не преноси на субјекат који је основан у форми која по посебном закону прописује мања ограничења у вези са поступањем са имовином (нпр. са удружења грађана на привредно друштво). Прописано је да је субјект социјалног предузетништва дужан да у случају престанка статуса преосталу имовину стечену за време трајања тог статуса и по основу тог статуса расподели у складу са наведеним правилом. Прописано је и да ова ограничења не важе за предузетника, јер се имовина са којом послује предузетник не може одвојити од његове приватне имовине.

Члан 11. Предлога закона прописује ограничења у располагању са добити. Прописано је да привредни субјект са статусом социјалног предузетништва има обавезу да најмање 50% добити: реинвестира у интерне програме подршке друштвено осетљивим групама или у трошкове у вези са радним ангажовањем радно способних припадника друштвено осетљивих група, односно у програме активности усмерене на решавање проблема заједнице у областима деловања из члана 7. овог закона; и/или да их донира другим правним или физичким лицима са статусом социјалног предузетништва за решавање проблема заједнице у областима деловања из члана 7. овог закона. Предлог закона донирање добити предузетнику ограничава на другог предузетника, односно на субјект цивилног сектора, имајући у виду да би пребацивање добити друштву капитала могло бити злоупотребљено, имајући у виду ограничену одговорност чланова за обавезе друштва. Када је реч о субјекту цивилног сектора, прописано је да са добити коју остварује од регистроване привредне делатности поступа у складу са законом који уређује његов правни положај имајући у виду да се та ограничења односе на 100% добити, те да је може донирати искључиво другом субјекту цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва за решавање проблема заједнице у областима деловања из члана 7. Предлога закона. У циљу контроле реинвестирања, односно донирања добити, члан 11. Предлога закона прописује обавезу сачињавања плана реинвестирања добити, као и објављивања тог плана, као и уговора о донирању. Предлог закона прописује да се у случају престанка субјекта социјалног предузетништва и брисања статуса социјалног предузетништва преостала добит, стечена за време трајања тог статуса и по основу тог статуса, преноси на други субјект социјалног предузетништва, у складу са горе наведеним ограничењима, а у погледу тога којој форми субјекта социјалног предузетништва се та средства могу пренети.

Члан 12. Предлога закона прописује ограничења у погледу начина управљања у субјектима социјалног предузетништва. Прописана је обавеза тзв. „партиципативног” управљања, која обезбеђује учешће у органима управљања најмање једне трећине лица на која се односи остварење друштвене функције, а то су: запослени радно способни припадници друштвено осетљивих група; и/или корисници производа и услуга субјекта социјалног предузетништва; и/или запослени. Ова обавеза није прописана за предузетника, јер он својим пословањем управља инокосно или преко пословође.

Члан 13. Предлога закона прописује обавезу извештавања о испуњавању друштвене улоге. Прописано је да се тај извештај сачињава за период од две године и подноси у року који је прописан за подношење годишњег финансијског извештаја. Прописано је да извештај садржи основне податке у вези са: испуњавањем услова за пословање у статусу социјалног предузетништва; активностима које су реализоване у областима деловања социјалног предузетништва; расподелом добити у складу са чланом 11. Предлога закона и начином управљања у субјекту социјалног предузетништва, у складу са чланом 12. Предлога закона. Прописано је и да саставни део

извештаја чине програми реинвестирања и уговори о додели средстава из члана 11. Предлога закона, као и да се извештај објављује у регистру у коме се региструје статус социјалног предузетништва. Предлог закона прописано је да се актом Владе на предлог министарства надлежног за послове запошљавања ближе се уређује садржина и начин подношења извештаја о испуњавању друштвене улоге, чиме се обезбеђује да се извештај подноси преко апликације која ће омогућити аутоматску претраживост лакшу контролу пословања тих субјекта у складу са горе наведеним правилима.

Члан 14. Предлога закона прописује да статус социјалног предузетништва престаје брисањем тог статуса из Регистра на захтев субјекта социјалног предузетништва. Прописано је да се уз захтев доставља: одлука надлежног органа о престанку статуса социјалног предузетништва; изјава заступника, сачињену у форми јавнобележничке исправе, да је преосталу имовину и добит коју је стекао за време трајања тог статуса и по основу тог статуса тај субјект пренео на други субјект социјалног предузетништва у складу са чл. 10. и 11. Предлога закона. Прописано је и да се одлука о брисању статуса не може донети без претходне већинске сагласности представника запослених, односно корисника производа и услуга у колективном органу управе, која се прибавља у форми јавнобележничке исправе. Ово ограничење је прописано у циљу спречавања злоупотребе статуса социјалног предузетништва, јер је самим чином регистрације тог статуса конкретно правно лице преузело обавезе према друштву, односно припадницима друштвено осетљивих група заступљених у органу управљања, којима се мора обезбедити право да се изјасне у вези са изласком из тог статуса. У складу а специфичним статусом предузетника, прописано је да ова врста субјеката социјалног предузетништва уз захтев за брисање тог статуса достављају само наведену изјаву.

Члан 15. Предлога закона прописује шта се сматра злоупотребом статуса социјалног предузетништва и које су њене последице. Прописано је да субјект социјалног предузетништва за који се утврди да је злоупотребио статус (није поштовао стандарде пословања или је ненаменски трошио средства додељена по основу тог статуса из републичког буџета, буџета локалних власти или од стране донатора), министарство надлежно за послове запошљавања ставља на листу субјеката социјалног предузетништва код којих је утврђена злоупотреба статуса.

Члан 16. Предлога закона прописује да се на оснивање, управљање, статусне промене, промене правне форме, престанак и друга питања од значаја за правни положај субјекта социјалног предузетништва сходно примењује закон којим се уређује правни положај тих лица. Прописано је да се статусна промена у којој учествује субјект социјалног предузетништва спроводи у складу са законом ако правни следбеник, односно сви правни следбеници те статусне промене настављају са пословањем у статусу социјалног предузетништва уз обавезу испуњавања услова за стицање статуса прописаних овим законом. Циљ ове одредбе је да обезбеди континуитет социјалног предузетништва, које је од друштвеног интереса. Такође је прописано да се на питања регистрације статуса социјалног предузетништва у надлежном регистру сходно примењује закон којим се уређује поступак пред надлежним регистром и објављивање података и докумената у том регистру, што је у готово свим случајевима Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре („Службени гласник РС”, бр. 99/11, 83/14, 31/19 и 105/ 21). Прописано је и да је министар надлежан за спровођење закона којим је прописано вођење регистра надлежан за одлучивање по жалби на решење донето у поступку регистрације и престанка статуса социјалног предузетништва. Ова последња одредба има за циљ да прецизира да по жалби одлучује министар надлежан за одлучивање по

жалби у поступцима регистрације конкретних правних лица, односно предузетника, а не министар надлежан за послове запошљавања.

Члан 17. Предлога закона прописује да се олакшице и ослобађања у односу на субјекте социјалног предузетништва утврђују прописима који уређују порезе, доприносе, накнаде за коришћење јавних добара и друге врсте новчаних обавеза, а не овим законом.

Члан 18. Предлога закона прописује да се активна подршка субјектима социјалног предузетништва обезбеђује кроз спровођење мера јавних политика, које се планирају у складу са законом којим се уређује плански систем. Прописано је да се средства за подстицање развоја социјалног предузетништва и за подршку радној интеграцији припадника друштвено осетљивих група, обезбеђују из: средстава буџета Републике Србије; средстава буџета аутономне покрајине и јединица локалне власти; поклона и донација; и других извора, у складу са законом. Када је реч о средствима из буџета Републике Србије, ограничено је да могу бити додељена субјекту социјалног предузетништва под условом да тај субјект послује, односно да је активан најмање годину дана. Наравно, јасно је да додатни услови могу бити одређени документима јавних политика и конкурсном документацијом, у складу са којима се конкретна средства додељују.

Члан 19. Предлога закона уређује Програм развоја социјалног предузетништва, као специфичан документ јавних политика којим Влада планира мере активне подршке субјектима социјалног предузетништва за период од пет година. Дакле, документима јавних политика препуштено је планирање мера којима ће се подстаћи развој и афирмација овог сектора. Прописано је да се изузетно, мимо Програма развоја социјалног предузетништва, посебним документом јавних политика могу планирати мере јавних политика у односу на одређене друштвено осетљиве групе, односно у одређеним областима деловања, ако из разлога хитности тих мера и/или специфичности области планирања, те мере нису или неће бити обухваћене Програмом.

Члан 20. Предлога закона прописује да Влада на предлог министарства надлежног за послове запошљавања одлуком оснива Савет за социјално предузетништво, у року од 60 дана од дана ступања на снагу Закона. Прописано је да Савет чине председник, и 13 чланова, као и секретар и заменик секретара који пружају техничку подршку Савету, који се именују на период од четири године, те да Савет у року од 30 дана од дана тог именовања доноси пословник о раду којим ближе уређује питања од значаја за његов рад. Прописано је да Савет чини једнак број представника јавног и приватног сектора и да је председник Савета из јавног сектора. Такође, одредбом овог члана прецизирано је да се шест чланова именују из реда државних службеника, од којих се један члан, у циљу равномерне регионалне заступљености, именује из реда запослених у органима аутономне покрајине. Осталих седам чланова именовале се из реда представника субјеката социјалног предузетништва и стручњака из области социјалног предузетништва. Овом одредбом је прецизиран и делокруг рада Савета.

Члан 21. Инспекцијски надзор врши надлежна инспекција у зависности од предмета надзора и природе утврђених незаконитости и неправилности.

Члан 22. Предлога закона прописује да даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе чл. 28. и 34. Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 32/13) у делу који се односи на социјално предузеће и организацију и члан 45. истог закона. Такође, даном ступања на снагу овог закона престаје да важи одредба тачке 2. Одлуке о отварању буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 36/10, 83/12 и 46/13) у делу који се односи на

социјално предузеће и организацију. Наиме, ова одредба је предложена имајући у виду да се овим законом детаљно уређују субјекти социјалног предузетништва, те да су као друштвено осетљиве групе свакако препознате и особе са инвалидитетом.

Члан 23. Предлога закона прописује да се Акт Владе из члана 13. став 5. овог закона, члана 18. став 5. и Програм из члана 19. став 2. овог закона доноси се у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 24. Предлога закона предвиђа ступање на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се истеком девет месеци од дана његовог ступања на снагу, осим одредбе члана 20. која се примењује од дана ступања на снагу овог закона. Ова одложена примена је нужна имајући у виду време које је потребно Агенцији за привредне регистре да своја софтверска решења прилагоди потребама уписа статуса социјалног предузетништва и објави извештаја и других аката у складу са овим прописом.

IV. ОЦЕНА ПОТРЕБНИХ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

За спровођење овог закона није потребно обезбеђивање додатних средстава у буџету Републике Србије за 2021. ни за наредне две фискалне године. Прилагођавање софтвера за регистрацију статуса социјалног предузетништва ће се обезбедити у оквирима редовног унапређења софтвера Агенције за привредне регистре.

У складу са предложеним законским решењима, планирано је формирање Савета за социјално предузетништво. Формирање овог савета предложено је имајући у виду да је област социјалног предузетништва у надлежности више министарстава, те да ово тело неће имати само саветодавну улогу, већ ће разматрати, утврђивати, давати мишљења, покретати иницијативе о најважнијим стручним питањима из области социјалног предузетништва, која се први пут у Републици Србији нормативно уређује.

Савет ће пре свега имати улогу у припреми Предлога програма за развој социјалног предузетништва, као и извештаја о његовом спровођењу. Такође, Савет ће предлагати мере за подршку и промоцију социјалног предузетништва, примати и обрађивати пријаве о злоупотреби статуса социјалног предузетништва и обављати друге послове, како је предложено овим предлогом.

Дакле, у складу са предложеним законским решењима планирање мера којима ће се подстаћи развој и афирмација сектора социјалног предузетништва препуштено је документима јавних политика. У том смислу, улога Савета је да се након усвајања овог закона на републичком нивоу дефинишу јавне политике које ће се спроводити у овој области, као и да се предузму друге активности у циљу промовисања потребе пружања финансијске подршке овом друштвено одговорном виду пословања код донатора и локалних власти.

У том смислу, предложено је да Савет за социјално предузетништво има председника и тринаест чланова, а да Савету техничку подршку пружају секретар и заменик секретара.

С обзиром на значај и улогу Савета за сам развој социјалног предузетништва, предвиђено је да Влада, на предлог министарства надлежног за послове запошљавања, Одлуком оснива Савет за социјално предузетништво. Овом одлуком утврдиће се питања од значаја за рад Савета, али и критеријуми, мерила и начин на који се одређује накнада за рад председника, чланова Савета и техничке помоћи Савету.

Средства за рад Савета и техничке подршке Савету, у складу са предложеним чланом 20. обезбеђују се из буџета Републике Србије, поклона, донација и легата.

Дакле, сам закон оставља могућност да се рад Савета финансира управо из донација, тако да у овом тренутку није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије за 2021. годину, као ни за наредне две фискалне године. С друге стране, у наредном периоду, уколико то буде неопходно, средства ће бити планирана у оквиру лимита које Министарство финансија определи за одговарајући раздео Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Имајући у виду наведено, у прве две године рад Савета биће финансиран од стране донација.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

Пре почетка рада на Предлогу закону спроведена је анализа опција у вези са могућим начинима решавања потреба због којих се овај закон доноси.

Закључено је да status quo опција није прихватљива, јер постојећи правни оквир није погодан за развој социјалне економије и социјалног предузетништва.

Разматрана је и опција да ли је уопште и потребно усвајати закон који ће уређивати или социјално предузетништво или је довољно документима јавних политика дефинисати мере којима ће се стимулисати социјално предузетништво.

Разматрана је и опција да се законом ближе уреде искључиво подстицајне мере за радну интеграцију друштвено осетљивих група.

Закључено је да је оптимална опција да се донесе закон којим ће се свеобухватно дефинисати социјално предузетништво и прописати стандарди у складу са којима ће се оно обављати и услови за регистрацију тог статуса, а да се дефинисање мера подстицаја социјалном предузетништву препусти јавним политикама, које се утврђују на републичком, покрајинском и локалном нивоу, као и донаторским програмима.

Овај закон ће утицати пре свега на доносиоце докумената јавних политика на републичком нивоу, али и на нивоу аутономне покрајине и локалних самоуправа, као и на донаторе. Имајући у виду поменути концепт Закона, јасно је да се не уводе никакве додатне обавезе за доносиоце докумената јавних политика и донаторе, већ да треба да им омогући да ефикасно идентификују привредне и непривредне субјекте који послују по начелима која су карактеристична за социјалну економију, а у специфичним областима у којима се додељују подстицаји.

Овај закон позитивно ће утицати на све привредне и непривредне субјекте који послују у сфери социјалне економије и по стандардима карактеристичним за социјално предузетништво, да као такви буду препознати приликом доделе подстицаја и донација, што ће позитивно утицати на њихово пословање. Реч је пре свега о правним лицима и предузетницима који социјално предузетништво остварују кроз:

- 1) производњу добара и пружање услуга (социјалних, образовних, здравствених и др.) друштвено осетљивим групама;
- 2) радну интеграцију друштвено осетљивих група;
- 3) пословање које доприноси одрживом развоју девастираних подручја и локалних заједница;
- 4) пословање којим се решавају проблеми у другим областима од општег интереса: друге врсте интеграције друштвено осетљивих група, заштиту животне средине, рурални развој, образовање, културу, социјалне иновације и друге области од ширег друштвеног интереса.

Кључни позитиван утицај овај закон треба да оствари у односу на осетљиве друштвене групе, јер ствара услове за бољу идентификацију њихових потреба, доделу већих подстицаја за задовољавање тих потреба, укључујући и привлачење донација за финансирање тих потреба.

Примена овог закона ће подразумевати минималне трошкове за субјекте који желе да региструју статус социјалног предузетништва, приликом регистрације тог статуса, као и трошкове у вези са састављањем извештаја о испуњавању друштвене улоге, који се региструју и оглашавају на двогодишњем нивоу.

Очекивања од користи које ће овај закон донети у области социјалне економије и социјалног предузетништва су велика, а зависиће од спремности

да се у тај сектор улаже кроз доделу подстицаја и друге врсте стимулације њиховог пословања.

Овим законом се подржава стварање нових привредних субјеката и субјеката цивилног сектора, што ће позитивно утицати на креирање нових радних места и на додатно радно ангажовање припадника друштвено осетљивих група.

Током израде Предлога закона спроведен је широк консултативни процес, тако да су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о решењима садржаним у тексту Предлога закона. У радној групи која је радила на тексту Предлога закона учествовали су представници невладиног сектора, Агенције за привредне регистре, која треба да имплементира регистрацију статуса социјалног предузетништва, те представници свих релевантних министарстава, тако да се може рећи да је Предлог закона израђен у дијалогу који је пример јавно-приватног партнерства у регулаторним активностима.

1) Који су проблеми које закон треба да реши

Основни проблем који овај закон треба да реши је тај што наш правни систем не препознаје социјалну економију и социјално предузетништво као категорије од општег друштвеног интереса, па самим тим оне нису ни адекватно препознате, прихваћене и стимулисане од стране државе, локалних власти, нити друштва у целини.

Практичан проблем је што не постоји евиденција субјеката који послују у складу са начелима социјалне економије и специфичним, међународно препознатим стандардима социјалног предузетништва, како би се лакше планирале и спроводиле јавне политике у овој области. Додатно, оваква евиденција би била референтна и за донаторе који на регионалном и међународном плану стимулишу социјално предузетништво.

Додатни практични проблеми су и што не постоји јединствена и транспарентна база извештаја о поступању са средствима која се додељују као подстицаји социјалном предузетништву, било да је реч о буџетским или донаторским средствима, као ни референтна листа субјеката који су злоупотребили та средства.

Усвајањем овог закона се решавају сви наведени проблеми и као што је већ наведено успоставља се систем контроле овог сектора базиран на јавно-приватном партнерству и самоконтроли у оквиру тог сектора.

2) Који су жељени циљеви доношења закона

Циљ овог закона је успостављање правног оквира за развој социјалног предузетништва, као делатности од општег интереса, усмерене на решавање друштвених проблема, проблема појединаца или друштвено осетљивих група и спречавања настајања и отклањања последица социјалне искључености, јачања друштвене кохезије и решавања других проблема у локалним заједницама и друштву у целини.

Циљ овог закона је и развијање свести о значају социјалне економије и социјалног предузетништва.

Усвајање овог закона треба да омогући прецизније и једноставније дефинисање јавних политика у овој области, као и лакши приступ донаторским средствима, по основу декларисаног статуса и транспарентног пословања субјеката социјалног предузетништва.

3) Да ли су разматране могућности за решавање проблема без доношења акта

Постизање жељених циљева није могуће постићи status quo опцијом, нити предузимањем других мера у обављању послова државне управе, већ

искључиво доношењем закона, јер се ради о питањима која се могу уредити искључиво законом.

Предложена законска решења су управо резултат анализе, која је показала да законом треба уредити правни оквир за социјално предузетништво, а пре свега начин стицања статуса социјалног предузетништва, док саме мере којима ће се подстицати конкретни видови социјалног предузетништва треба утврђивати документима јавних политика.

4) Зашто је доношење акта најбољи начин за решавање проблема?

Будући да су предложена решења законска материја, проблеме уочене у пракси није могуће решити на други начин већ доношењем закона.

5) На кога и како ће највероватније утицати решења у закону?

Решења из овог закона ће пре свега позитивно утицати на друштвено осетљиве групе дефинисане овим законом. Наиме, припадницима друштвено осетљивих група у складу са предложеним решењима, сматрају се лица која се налазе у систему социјалне заштите, теже запошљива незапослена лица у складу са прописима из области запошљавања и остала теже запошљива лица из посебно осетљивих категорија, као и припадници других осетљивих друштвених група одређених посебним законима. С тога се очекује да се овај закон позитивно рефлектује пре свега на друштвено осетљиве групе, на њихово социјално-економско оснаживање.

Позитивни ефекти успостављања законодавног оквира у овој области, огледаће се и у стварању још бољих услова за подстицање предузетништва, односно предузетничког духа. Наведено ће, за крајњу последицу имати побољшање општег животног стандарда грађана.

Увођењем социјалног предузетништва у правни систем допринеће се бољем разумевању, препознавању и видљивости социјалног предузетништва.

Решења из закона ће позитивно утицати и на свеукупан привредни амбијент, оснивањем одговарајућег броја субјеката који желе да послују у статусу социјалног предузетништва, да својеврсним иновативним приступом охрабре и социјално-економски оснаже припаднике друштвено осетљивих група и истовремено подстакну развој друштвено одговорног пословања и социјалне укључености најугроженијих категорија становништва.

Конечно, решења из закона ће позитивно утицати и на смањење сиромаштва најугроженијих категорија грађана, али и на смањење обима средстава намењених пружању материјалних услуга социјалне заштите.

6) Какве трошкове ће примена закона изазвати грађанима и привреди, а нарочито малим и средњим предузећима?

Примена закона неће створити трошкове ни грађанима ни привреди, с обзиром да се овим прописом не уређује никаква нова финансијска обавеза привреди нити грађанима.

С друге стране, предложено је формирање Савета за развој социјалног предузетништва имајући у виду да је област социјалног предузетништва у надлежности више министарстава. Ово тело неће имати само саветодавну улогу, већ ће разматрати, утврђивати, давати мишљења, покретати иницијативе о најважнијим стручним питањима из области социјалног предузетништва, која се први пут у Републици Србији нормативно уређује. Савет ће имати једнак број представника јавног и приватног сектора који међусобном сарадњом, повезивањем знања, искуства, ресурса, треба да допринесу развоју социјалног предузетништва на ширем нивоу.

У том смислу, једна од улога Савета је и иницирање Програма за развој социјалног предузетништва, којим ће се планирати мере активне подршке субјектима социјалног предузетништва, усмерене на подршку запошљавању и

унапређењу пословања субјеката социјалног предузетништва, у циљу опстанка у условима тржишне конкуренције, као и друге мере и активности којима се пружа како финансијска, тако и нефинансијска подршка (едукација, промоција) овим субјектима.

7) Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Овим законом би требало обезбедити превасходно уређивање области социјалног предузетништва, стварајући погодан амбијент за пословање у коме се остварена добит улаже у интеграцију друштвено осетљивих група, заштиту животне средине, рурални развој, образовање, културу, социјалне иновације и друге области од ширег друштвеног интереса.

Поред позитивних социјалних ефеката у смислу укључивања у друштвене токове најугроженијег становништва, овај закон у перспективи доприноси и смањењу укупно потребних средстава за социјалну заштиту и тиме поред социјалног и хуманог, има и економско оправдање.

Сам закон нема за последицу непосредно стварање трошкова, како је у претходним деловима текста образложења и наведено. Наиме, приликом планирања трошкова потребних за рад Савета за социјално предузетништво, пошло се од најрационалнијег приступа, тако да у првим годинама примене закона неће бити потребно обезбедити буџетска средства, већ ће се средства обезбеђивати из донација. Такође, уколико буде потребно, за наредни период средства ће бити планирана у оквиру лимита које Министарство финансија определи за одговарајући раздео Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

С обзиром на улогу Савета које се формира ради остваривања циљева закона, од суштинске су важности послови које ће Савет обављати. Послови су усмерени на подстицање развоја социјалног предузетништва, на предлагање мера активне подршке субјектима социјалног предузетништва, тако да позитивни ефекти у потпуности оправдавају трошкове. Ово нарочито, с обзиром да закон пружа могућност да се рад Савета финансира не само из буџета, већ и из поклона, донација, легата.

8) Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката и тржишна конкуренција?

Законом се предвиђа стварање подстицајног окружења за појаву нових субјеката који би пословали у статусу социјалног предузетништва. Такође, на основу искустава земаља у којима је већ развијен модел социјалног предузетништва, на овај начин се подстиче и специфична иновативност поготово у решавању појединих проблема друштвених заједница којима припадају друштвено осетљиве групе.

Сам начин стицања статуса социјалног предузетништва крајње је формализован, тако да се у поступку регистрације проверава искључиво испуњеност формалних услова за регистрацију статуса, и то да ли субјект послује у форми која му омогућава стицање тог статуса и да ли је своје интерне документе прилагодио у складу са овим законом.

Овакав начин регистрације статуса омогућава равноправан третман сваког потенцијалног субјеката социјалног предузетништва, а проверу друштвено одговорног понашања фокусира на само пословање, а не на регистрацију статуса, што је опште прихваћен стандард контроле пословања у модерним правним системима, код нас први пут примењен 2005. године, у процедурама регистрације привредних субјеката које спроводи Агенција за привредне регистре.

Када је реч о контроли поштовања горе наведених међународно прихваћених стандарда пословања субјеката социјалног предузетништва, али и

наменског трошења средстава добијених из буџета и донација од стране субјекта социјалног предузетништва, заузето је становиште да ће ту контролу најбоље спроводити управо реномирани представници тог сектора, у синергији са релевантним представницима јавног сектора, а кроз Савет за социјално предузетништво. Потпуна транспарентност пословања субјекта социјалног предузетништва обезбеђује се прописивањем обавезе извештавања о испуњавању друштвене улоге, које се врши за период од две године, као и транспарентношћу процедура које се спроводе у случају брисања статуса социјалног предузетништва и статусних промена.

9) Да ли су све заинтересоване стране имале прилике да се изјасне о закону?

Нацрт закона о социјалном предузетништву усаглашаван је са члановима Радне групе за израду овог Нацрта закона, као и са свим заинтересованим странама и невладиним институцијама. Радну групу, формирану од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, чинили су поред надлежног министарства и бројни представници Кабинета председника Владе, Министарства привреде, Агенције за привредне регистре, Министарства финансија, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства за људска и мањинска права, Канцеларије за информационе технологије и електронску управу, Републичког секретаријата за јавне политике, Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Пореске управе, Привредне коморе Србије, Националне алијансе за локални економски развој, Уније послодаваца, репрезентативних синдиката, Коалиције за развој солидарне економије, Удружења „Бизнис на штиклама”, Грађанске иницијативе, стручне јавности и други.

Током израде Нацрта закона спроведен је широк консултативни процес, тако да су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о решењима садржаним у тексту Нацрта закона, тако да се може рећи да је Нацрт закона израђен у дијалогу који је пример јавно-приватног партнерства у регулаторним активностима.

Такође, Одбор за привреду и финансије, на предлог Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања донео је Закључак 05 Број: 011-10759/2021-1 од 24. новембра 2021. године, којим је одређено спровођење јавне расправе о Нацрту закона о солидарном предузетништву.

Програм јавне расправе о Нацрту закона о солидарном предузетништву, са прилозима утврђеним Пословником Владе, објављени су на интернет страници Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања www.minrgzs.gov.rs и на порталу е-управе, са позивом заинтересованим грађанима, као и стручној јавности да се упознају са текстом Нацрта закона и да дају своје коментаре, сугестије и предлоге.

Јавна расправа о Нацрту закона, спроведена је у периоду од 25. новембра до 16. децембра 2021. године. Током јавне расправе одржана су три округа стола под називом „Представљање и дискусија о Нацрту закона о солидарном предузетништву”, и то 1. децембра у Нишу, 3. децембра у Новом Саду и 15. децембра 2021. године у Београду.

Сви заинтересовани су имали прилику да се изјасне, дају мишљење, примедбе, предлоге и сугестије, који су сагледани, процењени и уграђени у текст у одређеној мери.

Извештај са јавне расправе објављен је на сајту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и на порталу е-управе, у складу са Пословником Владе.

10) које ће се мере током примене закона предузети да би се постигло оно што се законом предвиђа?

Имплементација овог закона подразумева пре свега да ће се се у року од девет месеци од дана ступања на снагу донети Програм развоја социјалног предузетништва, којим ће се дефинисати мере активне подршке субјектима социјалног предузетништва за период од пет година. Поменуте мере активне подршке подразумевају не само финансијску подршку, већ и нефинансијске мере, у смислу едукације о социјалном предузетништву, промоције социјалног предузетништва и др.

Такође, како је предуслов за доношење поменутог програма формирање Савета за развој социјалног предузетништва, то је предвиђено да ће се на предлог министарства надлежног за послове запошљавања, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона, одлуком Владе основати Савет за социјално предузетништво.

Након доношења овог закона, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у сарадњи са другим органима и организацијама информисаће јавност о успостављању правног оквира у овој области.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у сарадњи са Саветом за социјално предузетништво, обезбедиће уједначену примену овог закона на територији Републике, као и давање мишљења о његовој примени.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ
--

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада

Обрађивач: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

2. Назив прописа

Предлог закона о социјалном предузетништву
Draft Law on social entrepreneurship

3. Усклађеност прописа са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум)

- а) Одредба Споразума која се односе на нормативну садржину прописа
- б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума
- в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума
- г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума
- д) Веза са Националним програмом за интеграцију Републике Србије у Европску унију

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније

- а) Навођење примарних извора права ЕУ и усклађеност са њима
- б) Навођење секундарних извора права ЕУ и усклађеност са њима
- в) Навођење осталих извора права ЕУ и усклађеност са њима
- г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност
- д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве).

Како на нивоу Европске уније не постоји јединствени легислативни оквир у овој области, приликом израде Предлога закона о социјалном предузетништву руководило се постојећим иницијативама на нивоу Европске уније, односно да социјална предузећа могу имати позитиван ефекат или с обзиром на радну интеграцију или пружање услуга, при чему није нужно да социјално предузеће истовремено врши обе друштвене улоге. Такође, социјално предузетништво,

поред осталог, представља обављање делатности од општег интереса, ради стварања нових и иновативних могућности за решавање друштвених проблема.

6. Да ли су претходно наведени извори права ЕУ преведени на српски језик?

Не.

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик ЕУ?

Не.

8. Сарадња са Европском унијом и учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености

Израда Предлога закона о социјалном предузетништву је део Акционог плана за ПГ 19. Поводом израде овог прописа обављене су консултације са Европском комисијом 2018. године која је том приликом доставила неформалне препоруке, а које су узете у обзир и уграђене у текст Предлога закона о социјалном предузетништву. Предлог закона о социјалном предузетништву је током децембра 2021. године још једном достављен Европској комисији, ради информисања.